

**Toets na drie jaar
hbo-masteropleiding
Toegepaste Filosofie
Hogeschool voor Toegepaste
Filosofie**

Aanvraagnummer: AV-3740

8 december 2025

Hendrikk Van der Spek
Stationsplein 30
1382 AD Weesp
www.hvds.nl

Inhoud

1	Basisgegevens van de opleiding	3
2	Inleiding en voorgeschiedenis	4
	2.1 Voorgeschiedenis	4
	2.2 Panelsamenstelling en werkwijze	4
3	Oordelen per standaard	5
	3.1 Toetsing	5
	3.2 Gerealiseerde leerresultaten	8
	3.3 Aanbevelingen	9
	3.4 Afrondend oordeel	9
	Bijlage 1: Programma	11
	Bijlage 2: Overzicht bestudeerde documenten	12

1 Basisgegevens van de opleiding

Land:	Nederland
Instelling:	Hogeschool voor Toegepaste Filosofie
Opleiding:	Master Toegepaste Filosofie
Graad en titel:	Master of Arts
Niveau:	master
Oriëntatie:	hbo
Locatie(s):	Utrecht
Variant:	deeltijd
Studieomvang (ECTS):	60
Sector:	Taal en Cultuur
CROHO (ISAT-code):	107B259
Contactpersoon:	Martin Slagter, m.slagter@hogeschoolvoortoegepastefilosofie.nl

2 Inleiding en voorgeschiedenis

2.1 Voorgeschiedenis

Voor u ligt het rapport van de tussentijdse beoordeling (Toets na drie jaar) van de hbo-masteropleiding Toegepaste Filosofie van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie (verder HTF).

HTF biedt de hbo-masteropleiding Toegepaste Filosofie aan sinds september 2021. In november 2022 is er een Toets Nieuwe Opleiding gehouden, die resulteerde in het oordeel 'positief'.

Omdat Hogeschool HTF niet beschikt over een Instellingstoets Kwaliteitszorg, dient drie jaar na het eerste besluit van de toets nieuwe opleiding een tussentijdse beoordeling plaats te vinden. Deze tussentijdse beoordeling heeft betrekking op het systeem van toetsen en beoordelen (standaard 3) en het gerealiseerde niveau (standaard 4) en vond plaats op 19 november 2025.

2.2 Panelsamenstelling en werkwijze

Om te beoordelen of de hbo-masteropleiding Toegepaste Filosofie aan de standaarden 3 en 4 voldoet, heeft de HTF een panel samengesteld om de Toets na drie jaar uit te voeren. Dit panel is door de NVAO goedgekeurd op 20-10-2025. Het panel was als volgt samengesteld:

- Dr. Marius Geertsema (voorzitter), conrector onderwijs & kwaliteit op het Comenius College te Hilversum, docent Filosofie;
- Dr. Gerard Drosterij, docent lerarenopleiding Godsdienst en coördinator en docent minor Filosofie en Ethiek bij Fontys Hogescholen;
- Márnix Vanlangenaeker, filosoof-activist, docent Filosofie en Ethiek aan UCLL en stichter-opleider filosofische gesprekken voor Studio Panta Rhei.
- Nienke Wessel¹ (*student-panellid*), masterstudent Filosofie, Radboud Universiteit Nijmegen.

Het panel werd ondersteund door Erik van der Spek, secretaris.

Bij de beoordeling heeft het panel het Beoordelingskader van de NVAO (versie 1 april 2024) in acht genomen.

De secretaris heeft op basis van alle informatie een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het definitieve rapport is vastgesteld. Dit advies is ter controle op feitelijke onjuistheden naar HTF opgestuurd. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 8 december 2025.

¹ In eerste instantie was Noor Jaarsma aangezocht als student-lid. Zij is betrokken geweest bij de voorbereiding van de visitatie, maar moest zich vanwege familieomstandigheden terugtrekken. Zij is enkele dagen voor de visitatie vervangen door Nienke Wessel.

3 Oordelen per standaard

3.1 Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Oordeel: voldoet

Bevindingen en overwegingen

De toetsing binnen de opleiding is gebaseerd op de notitie Toegepaste Filosofie Getoetst (2025), die het panel heeft ingezien. Dit document bevat onder meer de uitgangspunten van het toetsbeleid, het toetsplan en informatie over de toetsorganisatie. De uitgangspunten vormen een vertaling van de vier centrale principes uit de onderwijsvisie van de opleiding. Vertaald naar de toetsing luiden deze als volgt:

1. De ultieme toets is de praktijk;
2. Toetsen stimuleren leer- én vormingsproces;
3. Toetsen in, uit en met de leerwerkgemeenschap;
4. Docenten beoordelen samen zelf

Het panel kan zich vinden in deze uitgangspunten en is van mening dat ze passen bij het praktijkgerichte karakter van de masteropleiding .

In het toetsplan is duidelijk gemaakt hoe de toetsing aansluit bij de beoogde eindkwalificaties van de opleiding. Daarbij gaat het om de algemene, beroepsspecifieke en professionele mastercompetenties. Het panel heeft gezien dat elke studiegids een toetsmatrijs bevat, die duidelijk maakt hoe de toetsing van de betreffende module zich verhoudt tot deze competenties.

Het bovengenoemde document bevat ook een toetsprogramma, waarin de verschillende toetsvormen zijn vastgelegd. Bij de toetsing wordt gewerkt met onder meer portfolio's, essays, papers, presentaties en een visiestuk. Deze toetsvormen worden ook vermeld in de studiegidsen. De opleiding wordt afgerond met een Meesterproef, die bestaat uit een beroepsproduct (inclusief praktijkgericht onderzoek), een verantwoordingsverslag en een eindgesprek. Het panel is van mening dat de toetsvormen voldoende variatie vertonen en passen bij een masteropleiding Toegepaste Filosofie.

Naar aanleiding van ervaringen en feedback van docenten en studenten en op basis van een advies van de examencommissie is er recent een aantal wijzigingen doorgevoerd in de opzet en de toetsing van de master. Zo is de Meesterproef omvangrijker geworden met meer aandacht voor onderzoek, wat tot uiting komt in een stijging van het aantal EC's van 8 naar 15. Ook de leerlijn Onderzoekend Vermogen is substantiëler geworden en gaat van 3 naar 5 EC. Het panel is van mening dat deze aanpassingen de masteropleiding en de plaats van onderzoek daarin versterken. Wel

zijn deze aanpassingen pas van kracht met ingang van het studiejaar 2025-2026, dus ze hebben nog geen effect gehad op de toetsen en eindwerken die het panel heeft ingezien.

Toetsen en eindwerken

Het panel heeft van alle acht modules twee toetsen ingezien. Op de uitwerking door de studenten gaan we in bij standaard 4 (3.2); op deze plaats richten we ons op de opzet. Het panel heeft een gemengd beeld gekregen van de kwaliteit van de toetsen. Positief is dat ze veel variatie vertonen en veelal een beroep doen op de creativiteit van de studenten. Aan de andere kant ziet het panel wel grote verschillen in niveau. Het panel was van mening dat sommige opdrachten eerder op bachelorniveau thuishoren. In het toetsbeleid is aangegeven dat elke toets in elk geval door één collega wordt beoordeeld (peer review) voordat deze in gebruik wordt genomen. Het panel is van mening dat meer collegiaal overleg over de opzet van de toetsen kan zorgen voor meer overeenstemming over het gewenste (master)niveau van de toetsen.

Ook als het gaat om de beoordeling van de toetsen zijn de resultaten gemengd. Ten eerste waren niet van alle toetsen beoordelingsformulieren en rubrics aanwezig. Ten tweede varieerden aard en hoeveelheid van het commentaar sterk per toets. Soms was het commentaar goed navolgbaar voor de panelleden, in andere gevallen was het erg narratief en fenomenologisch. Dat hoeft niet altijd tot problemen te leiden, de kleinschaligheid van de opleiding zorgt voor nauwe contacten tussen docenten en studenten en biedt voldoende mogelijkheden om het commentaar toe te lichten. Maar het panel is van mening dat meer helderheid in de richtlijnen voor de beoordeling wenselijk is. Het adviseert de opleiding om scherper te maken hoe de eindtermen van de opleiding vertaald worden in de beoordeling van de tussentijdse toetsen. Dat hoeft niet per se te resulteren in dichtgetimmerde rubrics, maar de richtlijnen moeten wel duidelijk zijn voor zowel docenten als studenten.

Daarnaast heeft het panel zes eindwerken bekeken. Elk eindwerk bestaat uit twee delen: een beroepsproduct en een verantwoordingsverslag. Beide onderdelen tellen voor 50% mee. Het panel heeft gezien dat de eisen en richtlijnen duidelijk staan omschreven in de Studiehandleiding Afstuderen. Voor de eindwerken is ook een uitgebreide en gedetailleerde rubric opgenomen.

Het panel heeft onder meer met vertegenwoordigers van de opleiding gesproken over het onderscheid tussen beroepsproduct en verantwoordingsverslag. Daarbij ging het met name om de theoretische component, die in beide onderdelen aanwezig is. Het panel is van mening dat het wenselijk is duidelijker te maken welke eisen gesteld worden aan de plaats van theorie in de beide onderdelen. Als geheel kan het panel zich echter vinden in de opzet van de eindwerken en de gehanteerde rubric.

Wat het panel zowel bij de eindwerken als de tussentijdse toetsen opvalt, is de hoge becijfering. Het panel kwam in veel gevallen tot een cijfer dat één of twee punten lager lag dan dat van de betreffende docenten. Het panel heeft de hoge cijfers aan de orde gesteld tijdens de visitatie. Daarbij kwamen twee mogelijke verklaringen aan bod. Ten eerste speelt met name bij de eindwerken dat studenten vaak lang doorwerken aan hun meesterproef en verbeteringen blijven aanbrengen, ook als ze al een versie hebben ingeleverd die met een 6 becijferd zou kunnen worden. In die zin heeft het

panel wel vragen over de scheiding tussen begeleiding en beoordeling, en tussen formatieve en summatieve toetsing. Het panel is van mening dat een duidelijk cesuur tussen beide wenselijk is, ook om te borgen dat de prestatie van de student wordt beoordeeld, en niet de prestatie van docent en student samen. Daarnaast geeft het panel de opleiding in overweging om knock-outcriteria in de beoordeling op te nemen, zodat de minimale eisen waaraan een werkstuk moet voldoen op een heldere manier geborgd worden.

Een tweede verklaring die verschillende keren werd genoemd, is de 'gunfactor'. Sommige studenten moeten hard werken om een aanvaardbaar resultaat in te leveren, en docenten zijn dan soms geneigd om niet alleen de kwaliteit van het werkstuk te belonen, maar ook de groei die een student heeft laten zien. Het panel begrijpt deze gedachtegang, maar is van mening dat de opleiding met deze werkwijze botst met de eisen die de NVAO stelt op het gebied van de betrouwbaarheid van de beoordeling.

Examencommissie

Het panel heeft ook gesproken met vertegenwoordigers van de examencommissie. Tijdens dat gesprek is gebleken dat deze commissie de genoemde aandachtspunten herkent en in gesprek is met het opleidingsmanagement en de docenten om te werken aan verbeteringen. De commissie heeft een toetsaudit gedaan op eindwerken en heeft daarover advies uitgebracht. Dit advies heeft mede invloed gehad op de beslissing om de eindwerken meer gewicht te geven (van 8 naar 15 EC) en de onderzoekscomponent in de opleiding te versterken.

Inmiddels is er een tweede audit uitgevoerd, gericht op de tussentijdse toetsen. Ook daaruit komen verschillende aandachtspunten naar voren. Zo is de examencommissie van mening dat de samenhang tussen de toetsen van de verschillende modules aandacht behoeft, zodat beter kan worden geborgd dat deze toetsen gezamenlijk de eindtermen realiseren. Een ander advies is om ervoor te zorgen dat de studenten stapsgewijs op een hoger (master-)niveau komen. Verder adviseert de commissie om het onderzoekend vermogen meer (en eerder) te laten terugkomen in de opbouw. Het aantal EC's hiervoor is al uitgebreid, maar de commissie zou willen dat onderzoekend vermogen ook sterker terugkomt in de verschillende modules, zodat stapsgewijs wordt toegewerkt naar het eindniveau. Het panel is van mening dat de examencommissie een goede invulling aan haar taken geeft en sluit zich aan bij deze adviezen.

Conclusie

Samenvattend is het panel van mening dat de opleiding beschikt over een overzichtelijk en passend systeem van toetsing. De toetsing is duidelijk omschreven en de toetsen zijn verbonden aan de eindtermen van de opleiding. Het panel kan zich vinden in de opzet van de eindwerken en in eisen die hieraan omschreven worden. Het panel heeft een aantal aandachtspunten geformuleerd waar het gaat om de tussentijdse toetsen, zowel over de opzet als de beoordeling. Maar het panel heeft gezien dat de opleiding hard werkt aan de verbetering van deze toetsen en dat de genoemde verbeterpunten ook de aandacht van de examencommissie hebben.

3.2 Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Oordeel: voldoet

Bevindingen en overwegingen

Het panel heeft zes eindwerken van de opleiding gelezen en beoordeeld. In alle eindwerken tonen de studenten in de visie van het panel voldoende aan dat ze het masterniveau behaald hebben. De beroepsproducten die het panel heeft ingezien, behandelen in meerderheid relevante vragen en bevatten adviezen waarmee de bedrijven van de studenten hun voordeel kunnen doen. De panelleden zagen beroepsproducten die filosofie inzetten en weten aan te zetten tot filosoferen. Over het algemeen zijn de eindwerken helder en verzorgd geschreven. Het panel kwam echter ook eindwerken tegen waarover het kritisch was, bijvoorbeeld een eindwerk waarvan de praktische toepasbaarheid beperkt was en waarin de theorie te weinig werd doorvertaald naar de interviews en praktijksituaties. Het panel was wel van mening dat in alle eindwerken het masterniveau is behaald.

Het panel is van mening dat de eindwerken over het algemeen te hoog worden becijferd (zie hiervoor ook 3.1). Meer kalibratie kan helpen om te zorgen voor duidelijkheid en eensgezindheid over de normering en de cijfers. Tegelijkertijd heeft het panel kunnen vaststellen dat er wel degelijk kandidaten worden afgewezen en dat niet alle studenten de eindstreep halen.

Daarnaast heeft het panel ook, zoals aangegeven in 3.1, van elk van de acht vakken twee toetsen bekeken. Hierbij was het beeld gemengd. Het panel heeft creatieve en inspirerende uitwerkingen gezien, waarbij filosofische kennis en inzichten op een verrassende manier werden toegepast. Maar daarnaast kwam het panel ook egodocumenten tegen met weinig theorie en een beperkte toepasbaarheid. Ook was de verzorging van een aantal toetsen discutabel, met de nodige taal- en spelfouten, geen coherente schrijfstijl en een oppervlakkige argumentatie. In twee gevallen zou het panel een onvoldoende hebben gegeven.

Het panel heeft deze uitkomsten besproken met vertegenwoordigers van de opleiding en de examencommissie. Daarbij is gebleken dat de examencommissie na de audit op de eindwerken nu ook bezig is met een audit van de tussentijds toetsen, zoals hierboven vermeld (3.1). Zoals aangegeven sluit het panel zich aan bij de adviezen van de examencommissie. Daarnaast is het panel van mening dat er meer lijn moet komen in de beoordeling (al dan niet aan de hand van rubrics) en dat er meer collegiaal overleg c.q. kalibratie nodig is om te zorgen voor eensgezindheid tussen de docenten over de opzet en beoordeling van de tussentijdse toetsen.

Het panel heeft tot slot gesproken met een student en een tweetal alumni van de opleiding. Het panel is onder de indruk van de kwaliteit van deze studenten c.q. alumni

en is van mening dat zij duidelijk laten zien dat ze op een masterniveau kunnen functioneren. De alumni zijn zeer gemotiveerd om hun filosofische inzichten in de praktijk te brengen en denken goed na over de mogelijke doorwerking van deze inzichten, zowel binnen hun bedrijf als daarbuiten. De HTF doet bovendien moeite om de afgestudeerden bij de opleiding te blijven betrekken, bijvoorbeeld in het Denkhuis en het Denklab.

Conclusie

Samenvattend is het panel van mening dat de opleiding voldoet aan de eisen van standaard 4. Het panel ziet weliswaar verbeterpunten als het gaat om de tussentijdse toetsen, maar constateert tegelijkertijd dat die verbeterpunten worden opgepakt, waarbij met name de examencommissie een belangrijke rol speelt. Bovendien zijn de afsluitende eindwerken steeds van een voldoende niveau en heeft het panel kunnen vaststellen dat de afgestudeerden van de opleiding op masterniveau functioneren en de organisaties waar ze werkzaam zijn verder kunnen helpen met hun filosofische inzichten.

3.3 Aanbevelingen

Ter verbetering van de toetsing heeft het panel de volgende aanbevelingen geformuleerd:

- Zorg voor meer helderheid in de beoordeling van de tussentijdse toetsen. Maak duidelijk hoe de eindtermen vertaald worden naar de beoordeling van de tussentijdse toetsen. Dat hoeft niet per se te resulteren in dichtgetimmerde rubrics.
- Maak duidelijk waar de begeleiding eindigt en de beoordeling begint, of anders gezegd: wees er scherp op waar de formatieve toetsing overgaat in summatieve. Maak daarbij eventueel gebruik van knock-out criteria.
- Bespreek de beoordeling met de docenten en zorg voor duidelijkheid over de normering, bijvoorbeeld met behulp van kalibratiesessies.
- Ga na of de opbouw van het curriculum in de richting van de meesterproef nog verder kan worden aangescherpt, zodat de studenten goed worden voorbereid op het gebied van zowel kennis als vaardigheden. Probeer waar mogelijk de onderzoeksvaardigheden al eerder te toetsen, conform de adviezen van de examencommissie.

3.4 Afrondend oordeel

Het panel is van mening dat de masteropleiding Toegepaste Filosofie heeft laten zien dat de studenten het masterniveau behalen. Verder heeft de opleiding een goed systeem van toetsing neergezet, dat nog niet perfect is, maar waaraan hard wordt gewerkt.

Op zowel standaard 3 als standaard 4 komt het panel tot het oordeel 'voldoet'. Op grond daarvan adviseert het panel de NVAO om een **positief** besluit te nemen over de hbo-masteropleiding Toegepaste Filosofie van HTF.

Weesp, 8 december 2025

Dr. Marius Geertsema
(voorzitter)

Drs. Erik van der Spek
(secretaris)

Bijlage 1: Programma

Auditprogramma hbo-masteropleiding Toegepaste Filosofie

Programma – 19 november 2025, Utrecht

- 12.30 - 13.45 vooroverleg panel (besloten)
- 13.45 - 14.00 gesprek instellingsbestuur
- 14.00 - 14.45 gesprek vertegenwoordigers docententeam
- 14.45 - 15.00 pauze
- 15.00 - 15.30 gesprek leden Examencommissie
- 15.30 - 16.00 pauze
- 16.00 – 16.45 gesprek studenten, alumni en coördinator Afstuderen
- 16.45 - 17.45 overleg panel (besloten)
- ca. 17.45 uur beknopte terugkoppeling

Bijlage 2: Overzicht bestudeerde documenten

Documenten beschikbaar gesteld voorafgaand aan het locatiebezoek:

Zelfevaluatie master Toegepaste Filosofie, september 2026

Bijlagen:

1. Studiegids Master 2025 - 2026
2. Toetsmatrix Master HTF
3. Studiehandleiding Afstuderen Master 2025-2026
4. Notitie Toetsbeleid Master (versie 2025)
5. OER Master TF - 2025-2026
6. Notitie GenAI - 'Prompto ergo sum'

Eindwerken: zes eindwerken

Tussentijdse toetsen van de volgende vakken (twee per vak):

- Sense of purpose
- Organisatiefilosofie
- Filosofie van de Persoonsvorming
- Sociale filosofie
- Denken & Vaardigheden I
- Onderzoekend vermogen
- Denken en Vaardigheden II
- Citizen Ethics